

Serie coordonată de
DENISA COMĂNESCU

ISABEL ALLENDE

Despre dragoste și umbră

Traducere din spaniolă de
CORNELIA RĂDULESCU

HUMANITAS
fiction

Aceasta este povestea unei femei și a unui bărbat care s-au iubit profund, salvându-se în acest mod de o existență banală. Am păstrat-o în memorie astfel ca timpul să n-o strice și de-abia acum, în nopțile liniștite de aici, pot în sfârșit să v-o spun. O fac pentru ei și pentru alți oameni care mi-au încredințat viețile lor zicându-mi: uite, asta e, pune mâna și scrie ca să nu le ia vântul.

I.A.

PARTEA ÎNTÂI
O altă primăvară

Numai dragostea
cu înțelepciunea ei
ne face atât de inocenți.

VIOLETA PARRA

Prima zi cu soare evaporă umezeala lunilor de iarnă și încălzi oasele fragile ale bătrânilor, care ieșiră să se plimbe pe cărările încălcite ale grădinii. A rămas în pat doar melancolicul, căci era inutil să-l scoți la aer curat de vreme ce ochii lui nu vedeau decât coșmarurile proprii și urechile îi erau ferecate în fața zarvei iscate de păsărele. Josefina Bianchi, actrița, în rochia lungă de mătase în care în urmă cu o jumătate de secol îl declama pe Cehov și cu o umbreluță menită să-i apere tenul de porțelan crăpat, înainta încet printre tufele ce în curând aveau să fie potopite de flori și bondari.

— Bieții băieți, surâse octogenara, percepând tremurul ușor al florilor de nu-mă-uita și ghicind acolo prezența adoratorilor ei, cei care o iubeau în secret și se ascundeau în vegetație ca să-i pândească pașii.

Colonelul se deplasă cu câțiva centimetri, sprijinit de cadrul de aluminiu care-i suporta picioarele moi ca vata. Pentru a sărbători începutul de primăvară și a saluta drapelul național, ca în fiecare dimineață, își prinsese la piept medaliile din carton și tinichea pe care i le făcuse Irene. Când hârâiala plămânilor i-o permitea, răcnea ordine soldaților și le porunca bătrâneilor tremurători să elibereze Câmpul lui Marte ca să nu fie zdrobiți de infanteriștii care defilau mândri cu cizmele lor de lac. Drapelul fâlfâia în aer lângă cablul telefonic precum un vultur invizibil și soldații luară poziția de drepți, încremeniți, cu privirea înainte, tobele răsunară și voci virile intonară imnul sacru pe care doar el îl auzea. A fost întrerupt de o infirmieră în uniformă de luptă, tăcută

și discretă așa cum sunt îndeobște aceste femei, înarmată cu un șervet cu care i-a șters balele care i se scurgeau pe la colțurile guri și îi udau cămașa. A vrut să-i ofere o decorație sau s-o înalțe în grad, însă ea s-a întors și l-a lăsat baltă, cu intențiile lui cu tot, după ce l-a avertizat că, dacă își mai murdărește izmenele, o să-i dea trei la fund, că se plictisise să le tot spele rahatul. La cine s-o referi zăpăcita asta, se întrebă colonelul, convins că era vorba de văduva cea mai bogată din regat. Doar ea folosea scutece în toată tabăra din cauza unei răni de glonț care-i făcuse praf sistemul digestiv și-o pironise definitiv într-un scaun cu rotile, dar nici măcar pentru asta nu era respectată. La cea mai mică neatenție îi șterpeleau agrafele și panglicile, lumea asta e plină de hoți și ticăloși.

— Hoții! Mi-au furat papucii! țipă văduva.

— Mai taci, bunico, că te aud vecinii, răspunse infirmiera în timp ce-o împingea la soare.

Invalida a continuat să-și țipe acuzațiile până a rămas fără aer și-a fost nevoită să tacă dacă nu voia să moară, dar tot i-au mai rămas forțe ca să întindă un deget artritic către satul care-și deschidea prohabul pe furiș ca să le arate doamnelor un penis lamentabil. Nu-l lua nimeni în seamă, cu excepția unei cucoane mărunțele îmbrăcate în doliu, care observa smochina aceea uscată cu oarece tandrețe. Era amoretată de stăpânul ei și seara lăsa ușa întredeschisă, doar-doar l-o face să se hotărască.

— Putoare, mormăi văduva cea bogată, după care zâmbi, căci dintr-odată își amintise de vremurile de demult, pe când mai avea un bărbat care plătea cu monede de aur privilegiul de a fi primit între coapsele ei zdravene, lucru care se petrecea destul de des. Ajunsesse să aibă un sac plin, atât de greu că un marinar n-ar fi reușit să-l ridice în spate.

— Unde-mi sunt monedele de aur?

— Ce spui acolo, bunico? întrebă distrată infirmiera din spatele scaunului cu rotile.

— Tu mi le-ai furat! O să chem poliția!

— Stai potolită, băbuțo, zise femeia fără să se tulbure.

Pe hemiplegic îl așezaseră pe o bancă, cu un șal pe picioare, senin și demn în ciuda obrazului diform, cu mâna inutilă în buzunar și o pipă goală în cealaltă, cu eleganța lui britanică dată de haina cu coatele întărite cu petice de piele. Aștepta poșta, de aceea cerea să stea în fața porții, ca să vadă când vine Irene și să afle dintr-o privire dacă îi aducea o scrisoare. Lângă el stătea la soare un bătrân trist cu care nu vorbea, căci erau supărați, deși uitaseră amândoi motivul certei. Din greșeală, uneori își adresau câte un cuvânt, dar fără a primi răspuns, mai mult din surzenie decât din ostilitate.

La balconul de la etaj, unde buganvilea nu făcuse încă nici frunze și nici flori, apăru Beatriz Alcántara de Beltrán. Purta niște pantaloni din piele de căprioară verzui ca mazărea și o bluză franțuzească de aceeași culoare, care se armonizau cu fardul de pe pleoape și cu inelul de malachit, proaspătă și liniștită datorită exercițiilor orientale de relaxare după tensiunea și visele de peste noapte, ținând în mână un pahar de suc de fructe pentru digestie și limpezirea tenului. Respiră adânc, remarcând aerul căldicel și socotind zilele până la plecarea în concediu. Iarna fusese foarte aspră și bronzul i se dusese. Aruncă o privire severă spre grădina înfrumusețată de începutul primăverii, fără să vadă însă lumina pe pietrele zidului și neluând în seamă mireasma de pământ umed. Iedera perenă supraviețuise ultimului îngheț, țiglele mai străluceau de roua nopții, pavilionul pentru oaspeți, cu stâlpi și case-toane din lemn, părea decolorat și trist. Casa trebuia zugrăvită, hotărât. Îi număra din ochi pe bătrâni și cerceta cele mai mici detalii, ca să fie sigură că ordinele îi fuseseră respectate întocmai. Nu lipsea nimeni, cu excepția nefericitului depresiv care rămânea în pat, mai mult mort de tristețe decât viu. Cercetă de asemenea îngrijitoarele, observând șorturile curate și călcate, părul bine strâns și papucii de cauciuc. Zâmbi mulțumită: totul funcționa bine, sezonul ploilor cu tot alaiul său de epidemii trecuse fără să-i răpească nici un client. Cu un pic de noroc, avea venitul asigurat pe câteva

luni, căci chiar și bolnavul acela țintuit la pat putea trece cu bine vara.

Din observatorul ei, Beatriz o zări pe fiică-sa Irene care tocmai intra în grădina azilului „Vrerea Domnului“. Constată cu neplăcere că nu folosise poarta de acces laterală, prin care se intra într-un patio privat, de unde ajungeai la scara ce ducea la etaj, unde locuiau. Construisese special această intrare separată pentru a nu trece prin azilul de bătrâni atunci când pleca sau se întorcea acasă, pentru că decrepitudinea o deprima și prefera s-o controleze de la distanță. Fiică-sa, în schimb, nu scăpa nici o ocazie să-i viziteze pe bătrânii, de parcă s-ar fi simțit bine în compania lor. Părea că descoperise un limbaj special, în stare să învingă surzenia și lipsa de memorie. Acum se plimba printre ei, împărțind dulciuri moi, din respect pentru protezele lor dentare. O văzu apropiindu-se de hemiplegic, arătându-i o scrisoare, ajutându-l s-o deschidă, căci singur n-o putea face, cu unica mână validă, și așezându-se alături de el, apoi șoptindu-i ceva la ureche. Pe urmă fata făcu câțiva pași alături de celălalt domn în vârstă; deși mama nu le putea auzi cuvintele din balcon, presupuse că vorbeau de fiul, nora și nepoțelul său, singurul subiect care-l interesa. Pentru fiecare, Irene avea un surâs, o mângâiere și câteva minute din timpul ei, în vreme ce sus, în balcon, Beatriz se gândea că niciodată n-avea s-o înțeleagă pe tânăra asta bizară cu care avea atât de puține în comun. Deodată, moșul pervers se apropie de Irene și-i puse ambele mâini pe sâni, pipăindu-i mai curând curios decât lasciv. Fata încremeni preț de câteva clipe interminabile pentru maică-sa, până când o îngrijitoare văzu scena și sosi în fuga mare să-l oprească. Dar Irene o împiedică cu un gest:

— Lasă-l în pace. Nu face rău nimănui, zâmbi ea.

Beatriz își abandona postul de observație mușcându-și buzele. Se duse în bucătărie, unde slujnica Rosa toca legumele pentru masa de prânz, pe jumătate absorbită de piesa de la radio. Era brunetă, cu un chip rotund, pieptoasă și burtoasă, cu niște coapse enorme. Era atât de grasă, că nu-și